

життя; криза взаємовідносин, де актуальними стають питання довіри до близьких, друзів, навколишнього оточення; криза розуміння, переосмислення матеріальних і духовних цінностей суспільства. Тому вкрай необхідно доводити до відома потерпілому, що йому завдана шкода, але це не повинно було статися саме з ним, що він цього не заслуговує, у цьому немає його вини.

Підсумовуючи вище сказане, автором було проведено дослідження, яке показало, що зґвалтування в більшості випадків вчиняється щодо осіб від 14 до 40 років, 14-18 років – 33,3%, 18-25 років – 36,6%, 25-40 років – 30%; рід занять – студент – 25%, займається низько кваліфікованою працею – 25%, не працює – 50%; освіта – середня – 52%, професійно-технічна – 25%, навчаються в школі – 23%. Ніхто із жертв не перебував у шлюбі – 72% - взагалі не одружені, 23% - проживають без реєстрації. 39% - мають дітей, 70% - не мають, а 1% - жертва на момент вчинення зґвалтування була вагітною, хоча за словами гвалтівника про це йому було невідомо. 80% злочинів вчинені із застосуванням фізичного насильства, 12% - погрозою його застосування, 8% з використанням безпорадного стану потерпілої особи, причому 11% з них – через вживання токсичних або одурманюючих речовин, 42% – через алкогольне сп'яніння. Решта 53% зґвалтованих – знаходилися в тверезому стані. В 73% зґвалтувань потерпіла була незнайома із гвалтівником, а в 23% - гвалтівник був знайомим, сусідом, співробітником, однокурсником, однокласником.

Отже, зґвалтування є жорстоким злочином, який пов'язаний з важкими психологічними травмами. Майже всім його жертвам наноситься емоційний відбиток: страх за свою власну безпеку, побоювання залишатися на самоті, виходити на вулицю, бути в оточенні незнайомих; постійні виразні спогоди про те, що трапилося, які заважають зосередитися на інших речах (навчанні, роботі); почуття сорому; почуття ненависті; почуття розгубленості; істерика.

ЩОДО ЗМІСТУ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ОРГАНІЗОВАНИМИ ЗЛОЧИНАМИ УГРУПУВАННЯМИ

Гумен В.М., здобувач кафедри оперативно-розшукової діяльності НАВС

В науці загальновідомим є висновок про те, що наукова характеристика злочинів, як і будь-який інший вид наукового знання, належить до різних наук, відповідно до їх предмета та наукового інтересу. При цьому щодо злочину як кримінально-правового поняття, то, як обґрунтовано зауважив А.П. Закалюк, значущою є, насамперед, кримінально-правова характеристика, що складається, як правило, за ознаками складу злочину. Проте досі в науці кримінального права не має єдності думок щодо змісту даного поняття. Зокрема, деякі науковці, вживаючи його у назві своїх робіт, так і не виводять його формальних ознак та в цілому не визначають його зміст. Інші вчені зводять це поняття до аналізу складу злочинів, як правило, в науково-практичних коментарях або підручниках чи інших навчально-методичних виданнях; а треті – до кваліфікації злочинів.

Поряд з цим, тривалий час серед вчених дискутується питання про співвідношення кримінально-правової та кримінологічної характеристики видів злочинів, частина з яких вважає, що остання повністю включає першу, коли йдеться про кримінально-правові ознаки злочинів.

У цій роботі під кримінально-правовою характеристикою злочинів, що вчиняються організованими злочинними формуваннями розуміється його теоретико-правова оцінка з огляду підстав кримінальної відповідальності, суспільної небезпечності, протиправності та караності, а також аналізу складу злочину та його кваліфікуючих ознак.

Необхідність розгляду кримінально-правової характеристики зазначеного злочину саме у такому змісті обумовлена змістом протидії організованим злочинним угрупованнями та теоретико-прикладними завданнями, що складають мету даної наукової розробки.

Суспільна небезпека цих злочинів полягає у тому, що останні, в частині створення злочинної організації, як вірно зробив висновок В.П. Тихий, створюють небезпеку нормальній життєдіяльності суспільства, суспільній стабільності, дестабілізують економічну та соціально-політичну сфери життя, порушують нормальне функціонування соціальних та економічних інститутів, підживляють і гальмують прогресивний процес розвитку суспільства, перешкоджають проведенню соціально-економічної та правової політики, облуплюють та закабляють людей, породжують обстановку незахищеності, створюють систему корупції в органах влади тощо.

ПРО ДЕЯКІ ВІКТИМОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ПЕРСОНАЛОМ ВИПРАВНИХ КОЛОНІЙ

Лопоха В.В., здобувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права НАВС

Специфіка службової діяльності та в цілому кримінально-виконавчих відносин, у яких персонал виправних колоній виступає одним з основних віктимологічних об'єктів, обумовлює необхідність вивчення віктимологічних аспектів його функціонування у системі правоохоронних органів України, що і стало одним із предметних завдань даного дослідження.

Вивчення теоретичних джерел та практики засвідчує, що персонал виправних колоній є постійним об'єктом дослідження вчених кримінально-виконавчого, педагогічного та психологічного спрямування. Досить активно у цьому напрямку працюють такі вчені, як І.Г. Богатирьов, Т.А. Денисова, А.О. Галай, М.В. Климов, Г.О. Радов, М.В. Синьов та ін. Проте сучасний стан забезпечення безпеки діяльності персоналу виправних колоній та негативні кількісно-якісні показники її прояву, а також стан злочинності в місцях позбавлення волі, включаючи злочини, що вчиняються персоналом виправних колоній, вимагають більш глибоко і всебічно дослідити питання, що пов'язані з поведінкою тих осіб, які стають жертвами злочинів і правопорушень з боку засуджених до позбавлення волі.

Як свідчить практика, будь-яка суспільна діяльність, включаючи і кримінально-виконавчу, пов'язана з ризиками різноманітного характеру, що створюють загрозу для життя і здоров'я осіб, які задіяні до процесу реалізації певних програм, завдань, статутних повноважень тощо. Саме тому, як правильно зробили висновок Ю.В. Баулін та В.І. Борисов, проблема захисту прав і законних інтересів потерпілих від злочинів, ефективного їх поновлення та своєчасного відшкодування завданої злочином шкоди є однією з найбільш актуальних для сучасної юридичної науки та правозастосовної практики. Зокрема, узагальнивши існуючі в науці підходи, деякі вчені виділяють наступні віктимологічні детермінанти злочинності у виправних колоніях: соціально-правові; соціально-психологічні; організаційно-управлінські; технічні.

Соціально-економічні детермінанти, насамперед, пов'язані з розширенням населення, у зв'язку з чим виникла незначна група багатих людей, чий прибуток нерідко мають незаконне походження.

Соціально-правові детермінанти злочинності лежать у самій природі покарання у виді позбавлення волі, яка полягає у примусовому одностатевому скупченні на обмеженому просторі (виправна колонія), великої кількості суспільно небезпечних осіб та встановленні стосовно них передбачених законом і обвинувальним вироком суду правообмежень.

Як показало проведене дослідження, соціально-психологічні віктимологічні детермінанти злочинності у місцях позбавлення волі тісно взаємопов'язані зі ставленням суспільства до засуджених й оцінкою цього покарання останніми.

Організаційно-управлінські віктимологічні детермінанти злочинності у виправних колоніях здебільшого пов'язані з організацією діяльності ДКВС України.